25

30

אל נסה סדור התפלה. מאת דוד צבי פרידמן (אויפשט) גָשָׁם אוֹ גָשָׁם

על פי הְקַקְת המשנה (תענית א' א') משמיני עצרת ועד פסח אנו אומרים בברכה שניה של תפלת שמונה עשרה את (הוכרת נכורות נשמים) אומרים בברכה שניה של תפלת הנשם". לְקִּוֹּד המלה האחרונה של מאמר הזה נתן מקום לוכוחים רבים. השאלה היא אם תקבל המלה האחרונה את צורת

מובא בב"י קיד עיב עיין למעלה בהערה חורו] מובא בב"י קיד עיב עיין למעלה בהערה 28-31

אביא בחסר מובא כב"י צ"ז ע"א וכיון שכ"י שלנו נלקה פה בחסר אביא . . . את נוסחת הב"י בשלמותה: "[ק"א ע"א] הטעיין ממהר אפילו בווחלים בד"א שלא הפסיק וחילתו מן המעיין הפסיקוהו מן המעיין הרי הוא כמים הנושפים לכל דבריו מעיין שהיו מימיו נקוין ועוסדים במקום א' והיו מימיו מועמים וירדו עליו מי נשמים או שמילא ככתף ונתן אעים שרבו עליו הנושפים או שאובים שוה למעיין ולמקוה. כיצד שוה למעיין לפהר בכל שהוא כמות שהיה ושוה למקוה שאינו מפהר בזוחלין אלא כאשבורן כמקוה ולא עוד אלא מקוה מים שאובין שהמשיכו עליו מי מעיין אפילו מי המעיין מועפים המועפין של מעיין משהרים את השאובים המרובין ואין מחלקין בין קדמו מי מעיין לנושפין בין קדמו נושפין למעיין. [צ"ו ע"א] מעיין שהיה מושך וזוהל ורכו עליו מים נוספים או שאובים מסהר בזוחל כמות שהיה בדיא עד מקום שהיה יכול להלד מתחלתו נמשכו מימיו יותר המובל שם לא עלתה לו מכילה והרי הוא כמקוה שאינו מטהר שם אלא באשבורן כיצד היה מושך מתחלתו ק' אמה באורך וחמשים ברוחב ורכו עליו נושפים והרי הוא מושך כק"ק אמה וכמאה רוחב מבל במקום הק' אורך והמשים רוחב שהיה מחלך שם בתחלה עלתה לו מבילה שכל חוץ ממקומות אלו לא עלתה להם שבילה אלא באשבורן ויראה לי שאף במקומות אלו אם רכו מי מעיין על הנוספין שמשהר אפיי שם בווחלין שלא אמרו אלא בשרבו הנופבין על הזוחלין וראוי להחמיר".

ההפסקה (forma pausalis) או אם תשאר הצורה הפשוטה ומלת נשם צריך שתהי מָגְקדת בשני סָגוֹרִים.

לפי דעתי צריך לשאל את השאלה הזאת באפן זה: צורת ההפסקה הנוהגת היא גם כלשון העכרית של אחרי תקופה התנכית, או אם נוהנת היא רק בשפה התנכית?

הרבה מקומות מקבילים מוכיחים, שבלי כל ספק עומדת הפסקה לפנינו בסוף הפסוק הנזכר. כי הלא כל ההוספות הנמצאות בתפלות, מסימות בההפסקות: הפסוק הקדושה: כי אל מלך גדול וקדוש אָתָּה: ובסוף תפלת "יעלה ויבא". כי אל מלך חגון ורחום אָתָּה. או: וכתוב לחיים טובים כל בני בריחָך (ולא "אַתָּה" "וּבְּרִיתְּךְ" כמו בצורתן הפשוטה.) גם בסוף תפלת "מודים" "קיוינו ליך" ולא "קְדָּ". וגם בתפלות היום־יומיות: "כי מוחל וסולח אָתָּה" וכמו כן: "כי גואל הזק אָתָּה" אם כן אין שום יסוד לראיות הרוצות להוכיח, כי מאחר "משיב הרוח וגו" מכון ברכה מיחדת בפני עצמה, אשר בסופה אגו צריכים להשתמש בצורת ההפסקה.

באמת יכולים אנו לקבע להלכה שבשפה העברית שאחרי ההתקופה התנכית אין אנו צריכים להשניה על הצורת ההפסקה כלל, כשם שגם מחברי הדקדוקים והמלונים אין משניחים בְּדֹּה, ואין מכירים אותה כלל, למשל המלון האשכנזי־עברי של לור־שורטשינר המכיל את אוצר המלים של השפה החיה והמְדַברת אינו מזכיר את צורת ההפסקה, בצורת ההפסקה משתמשים רק בלשון מרומם ונעלה, כך מלמד אותנו שמרק באמרו: (בספרו: הרמן ז. שמרק העברעישע נרממטיק, כרלין א' ת' ת' ף עמוד כ"ג) "בסוף הפסוקים, או בסוף הלקי הפסוקים הארוכים קצת נמצאים שנויים ידועים גם בהמעמה וגם בנקודים אשר סבתם היא בסדה ידועה יסודות מקצביים כלליים ובמקצתה ההשתדלות שתהי קריאת התורה יותר הננית."

נם כימינו משתמשים אנו בצורת ההפסקה רק במלים הנמצאות ככר בצורה הזאת. או דומה לה באיזה מקום בכתבי הקודש. זה גלויו הקיצוני של המוזיביות. הצירה בנים היא שכיחה מאד גם בכתבי הקודש. כן גם

במשלי כ״ה. כ׳ג; רוח צפון החולל נְשֶׁם״. במלכים א׳ י״ח, מ״א: "כי קול המון הַנְּשֶׁם״, במלכים א׳ י״ח, מ״ד: "ולא יעכרך הַנְּשֶׁם״, בקהלת י״ב, ב׳: ושבו העבים אחר הַנְּשָׁם״.

הערות על מכתב מרבי שמואל ב״ר שמשון. אות הכבוד והזכרון ליובל ששים של אדמו״ר מוהר״ר פרום׳ ד״ר אכרהם האפסער, נ״י! דיר שרגא שולץ (בודאפעשם).

בהקדמת המכתב מרבי שמואל ביר שמשון. אשר הוצאתי לאור בהקדמת בבר העירותי שברצוני להוציא לאור את שאר הערותי בהצופה XIV.